

**Eiropas Savienības programmas “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un
vērtības” atbalsta darbības**

“Eiropas vēstures piemiņas pasākumi”

RADOŠI UN NODERĪGI

Ieteikumi projektu sagatavotājiem

2023

SATURS

BŪTISKI.....	5
VADLĪNIJAS PROJEKTU IZSTRĀDEI.....	7
STARPTAUTISKO UN LATVIJAS PROJEKTU PIEMĒRI	19
Izmantotie avoti.....	32

Eiropas Savienības programma “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” ir radīta ar pārlicību, ka Eiropas Savienību veido tās pilsoņi. Ņemot vērā to, ka piederība Eiropai tiek uzskatīta par būtisku Eiropas integrācijas procesa stiprināšanas un aizsardzības elementu, Eiropas Komisija turpina nodrošināt Eiropas pilsoņu iesaisti visos kopienas dzīves procesos, dodot iespēju pilsoņiem piedalīties tādas Eiropas veidošanā, kas būtu iedzīvotājiem vēl tuvāka. Programma ir mantota no iepriekšējā Eiropas Savienības finanšu darbības perioda (2014-2020) programmas “Eiropa pilsoņiem”.

Programmas vispārīgais mērķis ir aizsargāt un veicināt tiesības un vērtības, kas noteiktas līgumā par Eiropas Savienības darbību¹, Eiropas Savienības Pamattiesību hartā² un piemērojamajās starptautiskajās cilvēktiesību konvencijās, jo īpaši šim nolūkam atbalstot pilsoniskās sabiedrības organizācijas un citas ieinteresētās personas, kuras darbojas vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī, un sekmējot pilsonisko un demokrātisko līdzdalību, lai saglabātu un pilnveidotu atklātu, tiesībās balstītu, demokrātisku, vienlīdzīgu un iekļaujošu sabiedrību, kuras pamatā ir tiesiskums.

Programmu veido četri prioritāšu pīlāri.

1. Demokrātiska pāreja, (pār)veidošana un stiprināšana, pamatojoties uz tiesiskumu, demokrātiju un pamattiesībām;
2. Holokausta, genocīda, kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci atcere ar mērķi stiprināt demokrātiju ES;
3. Migrācija, dekolonizācija un daudz kultūru Eiropas sabiedrība;
4. Eiropas integrācija un integrācijas sasniegumi.

Eiropas vēstures atcere mūsdienās ir būtiski saistīta ar Eiropas Savienības vērtību un tiesību īstenošanu un aizsardzību. Eiropas 20. gadsimta pieredze, tostarp totalitārie un autoritārie režīmi un to noziegumi, kā arī demokrātiskā pāreja, kuras pamatā ir tiesiskums, migrācija, dekolonizācija

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=ES>

un Eiropas integrācija, mudina eiropiešus būt modriem un aizstāvēt pamat tiesības, demokrātiju un tiesiskumu, jo īpaši minoritāšu tiesības.

Uzsaukuma prioritātēs caurvijošs mērķis ir apzināt un izcelt sieviešu lomu, pārstāvību un perspektīvu nozīmīgos vēsturiskos notikumos un norisēs, lai nodrošinātu līdzsvarotāku dzimumu izpratni. Projekti var būt nacionāli vai starptautiski, tomēr īpaši tiek veicināti starptautiski projekti.³

Programmas mērķis ir ieguldīt projektos:

- ◆ kas tiecas pieminēt izšķirīgus Eiropas jaunāko laiku vēstures notikumus, piemēram, autoritāro un totalitāro režīmu nākšanu pie varas, analizēt to cēloņus un sekas;
- ◆ kuru mērķis ir paplašināt Eiropas iedzīvotāju informētību par viņu kopīgo vēsturi, kultūru, kultūras mantojumu un vērtībām, tādējādi uzlabojot viņu izpratni par Eiropas Savienību, tās izcelsmi, mērķiem dažādību un sasniegumiem;
- ◆ kuru rezultātā tiktu veicināta savstarpēja sapratne un dažādu grupu cieņa vienai pret otru.

Eiropas Savienība balstās uz pamatvērtībām: brīvība, demokrātija un cilvēktiesību ievērošana. Lai pilnībā novērtētu pamatvērtību nozīmi, nākotnes veidošanā nepieciešams saglabāt pagātnes atmiņas īpaši jaunāko paaudžu vidū, kas nodrošina iespēju pagātnei saprast, atstājot to aiz sevis un ieraudzīt attīstības perspektīvu.

Projektiem nepieciešams paust skaidru Eiropas dimensiju, un to vēlams īstenot starptautiskā līmenī, ietverot starptautisku partnerību, tīklu veidošanu un darbību.

Informatīvā materiāla mērķis, izmantojot labu projektu piemērus no iepriekšējiem konkursa uzsaukumiem, ieklausoties ekspertu viedokļos un iedziļinoties projektu dizaina domāšanas pamatelementos, ir atbalstīt projektu veidotājus Latvijā, rosinot radīt interesantus un sabiedrību iesaistošus projektus, kas tiecas risināt mūsu sabiedrības izaicinājumus Eiropas vēstures piemiņas kontekstā un atstātu paliekošas vērtības nākamajām paaudzēm.

³ <https://www.km.gov.lv/lv/cervrem>

BŪTISKI

Pirms uzsākt projekta sagatavošanu, to sagatavotāji ir aicināti iepazīties ar atsevišķiem nozīmīgiem dokumentiem, kuru mērķi un saturs sniedz detalizētu ieskatu izaicinājumos, kā arī skaidro Latvijas kontekstu jautājumos, kurus paredz risināt Eiropas Savienības atbalsta instruments programmas „Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” ietvarā un var nodrošināt ideju attīstību unikāliem projektiem:

- ◆ “ES stratēģija antisemītisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam 2021.–2030. gads”⁴
- ◆ “ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam”⁵
- ◆ “Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars”⁶ un šī dokumenta pielikumi: Pielikums nr.1 pie stratēģiskā ietvara⁷ un Pielikums nr.2 pie stratēģiskā ietvara.⁸

Pieteikuma iesniedzēji tiek mudināti izstrādāt projektus, kas nodrošinās:

- ◆ sadarbību starp dažāda veida organizācijām, veidojot sinerģiju starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām vietējā un reģionālā līmenī un valsts pārvaldi, akadēmiskām un zinātnes institūcijām, memoriāliem, mācību vietām un izglītības iestādēm;
- ◆ izstrādās aktivitātes (apmācības, publikācijas, tiešsaistes instrumentus), īstenos izcelsmes pētniecību, īstenos neformālās izglītības aktivitātes, organizēs publiskas debates, izstādes, kas veicina izpratnes veidošanu, nodrošina liecību apkopošanu un digitalizāciju, un īstenos novatoriskas un radošas darbības;

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0615&from=EN>

⁵ file:///C:/Users/rotap/Downloads/a_union_of_equality_eu_action_plan_against_racism_2020_-2025_lv.pdf

⁶ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF

⁷ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_2&format=PDF

⁸ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_3&format=PDF

- ♦ izstrādās un vadīs apmācības tiesu varas pārstāvjiem, ierēdņiem, darbiniekiem tiesībsargājošās iestādēs, izglītos tiesībsargājošo iestāžu amatpersonas un politikas veidotājus;
- ♦ nodrošinās iespējas dažādu paaudžu saziņai ar dažādiem vēsturisku notikumu lieciniekiem un jaunākām paaudzēm;
- ♦ iesaistīs cilvēkus no dažādām mērķa grupām un dzimumiem, tostarp, kur iespējams, cilvēkus, kuri ikdienā saskaras ar rasismu, antisemitismu, antičigānismu vai citiem diskriminācijas un neiecietības veidiem.

Eksperta viedoklis par būtiskākajiem izaicinājumiem, kas būtu jārisina Latvijas sabiedrībai saistībā ar Eiropas integrāciju un integrācijas sasniegumiem.

Vēsturnieks Edgars Engīzers apgalvo:

“Viens no būtiskākajiem izaicinājumiem ir domāšanas maiņa. Mēs kā nacionāla mēroga sabiedrība neesam līdz galam sapratuši, ka esam atgriezušies demokrātiskās Eiropas sabiedrībā, neesam atgriezuši atmiņā savas demokrātiskās saknes un pārkāpuši pāri vadonisma un totalitāro okupācijas varu uzslietajām apziņas barjerām.”

“Mēs esam informatīvā laikmeta sabiedrība, bet tik un tā mēs esam tas, ko mēs ēdam (patērējam). Šobrīd ir būtiski veidot cilvēkos apziņu, ka Eiropas ziņas nav tādas pat kā ziņas no ārvalstīm – Eiropas, Indijas vai Ķīnas – tās ir tikpat daudz par "mums" kā par "viņiem" – tāpat arī kultūra, vēsture – viss, kas saistīts ar sabiedrības attīstību laiktelpā – Eiropa esam mēs un mēs esam Eiropa.”

“Latvijas sabiedrībai ir ne vien jāatskatās godīgāk uz savu pagātņi, bet arī jāpievērš lielāka uzmanība Eiropas procesiem gan šobrīd, gan pagātnē – nav iespējams veidot eiropeiski orientētu paaudzi, kamēr informatīvajā telpā dominē postpadomju telpas procesu un personu nekritiska atspoguļošana; nav iespējams veidot demokrātiski orientētu sabiedrību, kamēr informatīvajā telpā dominē nekritisks skatījums uz nedemokrātiskām pašu vēsturiskajām politikas niansēm. Eiropas vēsturei, politikai un kultūrai veltot lielāku uzmanību un atspoguļojumu informatīvajā telpā, arī sabiedrības piederības sajūta Eiropai īsā laikā manāmi palielināsies.”

VADLĪNIJAS PROJEKTU IZSTRĀDEI

Lai atvieglotu projekta izstrādes, ieviešanas un rezultāta sasniegšanas uzdevumu, vēlamies sniegt vadlīnijas projektu izstrādē. Programmai “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” ir noteikti uzdevumi, un Latvijas organizāciju un institūciju pienesums ir nozīmīgs kopējā programmas mērķa sasniegšanā.

Vispārīgās vadlīnijas

- ◆ Lai veiksmīgi iekļautos programmas “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” mērķu sasniegšanā, aicinām izvēlēties kādu izšķirošu notikumu nesenā Eiropas vēsturē: varat izvēlēties tādu notikumu kā autoritāro un totalitāro režīmu veidošanās Eiropā, kam bija būtiska ietekme uz kontinenta, tajā skaitā Latvijas vēsturi un tās iedzīvotājiem dažādos aspektos. Būtiski, ka koncentrēties uz Latviju kopumā vai tās reģioniem.
- ◆ Analizējiet notikuma cēloņus: varat iedziļināties faktoros, kas izraisīja autoritārisma un totalitārisma pieaugumu, piemēram, ekonomiskā nestabilitāte, politiskā polarizācija, nacionālisms, imperiālisms un Pirmā pasaules kara mantojums. Varat pētīt nozīmīgu personu un organizāciju lomu, kas ietekmēja notikumu gaitu un attīstību.
- ◆ Pētiet un analizējiet notikuma sekas: varat analizēt autoritāro un totalitāro režīmu ietekmi uz Eiropas un Latvijas sabiedrību, ekonomiku, kultūru, zinātņi un politisko sistēmu. Var analizēt, kā šie režīmi ietekmēja cilvēka tiesības, vārda brīvību un demokrātisko institūciju veidošanos un attīstību, kā tie veicināja Otrā pasaules kara uzliesmojumu un holokaustu.
- ◆ Projektos var analizēt Eiropas kopīgo vēsturi, kultūru un mantojumu, lai izceltu Eiropas valstu un tautu kopīgo pieredzi, vērtības un centienus. Metodes projektu saturam var būt visdažādākās – saistītas ar mākslas, literatūras, mūzikas un citām kultūras izpausmēm, kas nodrošina Eiropas vienotības un daudzveidības veicināšanu.
- ◆ Projekti var sniegt iespēju izglītēt Latvijas pilsoņus par Eiropas Savienības izcelsmi, mērķiem, daudzveidību un sasniegumiem. Projektos ir iespēja izcelt ES veidošanās fenomenu, kas radās kā atbilde uz Otrā pasaules kara postījumiem un vēlmei pēc miera, demokrātijas un labklājības.

- ◆ Projekti var skaidrot Eiropas Savienības attīstību laika gaitā, kas veido Eiropas Savienību par Eiropas integrācijas un sadarbības simbolu.
- ◆ Lai nodrošinātu kvalitatīvu projektu saturu, projekta ietvaros izmantojiet gan primārus, gan sekundārus informācijas avotus, piemēram, analizējiet vēstures dokumentus, akadēmiskus rakstus, grāmatas, presi un tiešsaistes resursus. Projektos var norisināties ekspertu, vēsturnieku un citu ar atbilstošām zināšanām un pieredzi apveltītu personu intervēšana.
- ◆ Lai prezentētu savus atklājumus, izmantojiet dažādus medijus un informācijas izplatīšanas kanālus piemēram, ziņojumu, prezentāciju, video, interneta vietnes, sociālos medijus un citus informācijas izplatīšanas veidus.
- ◆ Savus atklājumus publiskojiet skaidrā un saistošā veidā, kā arī iesaistiet auditoriju un veiciniet izpratni par Eiropas vēsturi, kultūru un vērtībām.
- ◆ Lūdzu, ņemiet vērā, ka Tieslietu ģenerāldirektorāts ir pārskatījis savu novērtēšanas metodoloģiju un visos kritērijos (atbilstība, kvalitāte un ietekme) ir iekļāvis dzimumu līdztiesības aspektus. Tādējādi projektu pieteicēju uzmanība dzimuma līdztiesības aspektiem pozitīvi ietekmēs projekta vērtējumu. Priekšlikumi, kuros ir iekļauta dzimumu līdztiesības perspektīva, tiek uzskatīti par kvalitatīvākiem.
- ◆ Projektu iesniedzēji, izstrādājot katru sava priekšlikuma sadaļu (vajadzību novērtējums, mērķa grupas raksturojums, projekta ieviešanas riski, projekta ietekme un komunikācija u.c.) tiek aicināti ņemt vērā dzimumu līdztiesības aspektus.

Eksperte diskriminācijas un dažādības vadības jautājumos Sanita Zankovska-Odiņa par būtiskākajiem izaicinājumiem, kuri būtu jārisina Latvijā un tās sabiedrībā saistībā ar jautājumiem, kas skar migrāciju, dekolonizāciju un daudz kultūru Eiropas sabiedrības attīstību izsakās šādi:

"Ir nepieciešama līdzdalības mehānismu radīšana, kas nodrošina nevis formālu iebraucēju (ja domājam migrācijas kontekstā) vai sabiedrības iesaisti, bet gan vajadzībās balstītu pieeju un pienesumu. Šobrīd vairākās pašvaldībās izveidotās konsultatīvās padomes ir formālas, arī pārstāvniecība tajās ir ierobežota (bieži vien var iesaistīties tikai organizācijas, bet ne indivīdi) un neatspoguļo sabiedrībā pastāvošo daudzveidību. Parasti šādas padomes nespēj ātri reaģēt uz aktuālām izmaiņām un vajadzībām. Arī to lēmumiem ir tikai informatīvas vai rekomendējošs rakstus. Cilvēki vāji pārzina līdzdalības mehānismus, kas konkrētajā pašvaldībā vai valsts līmenī ir izveidoti (izņemto vēlēšanas, vai retos referendumus)."

Projekta sagatavošanas vadlīnijas

Definējot projekta mērķus, nosakiet vispārīgos mērķus un rezultātus, kas cieši saskan ar programmas uzstādījumiem.

- ◆ Identificējiet projektā ieinteresētās puses – personas vai organizācijas, kas ir ieinteresētas projekta rezultātā vai būs ieguvējas no projekta ietvaros īstenotajiem procesiem. Tās var būt projekta partneru noteiktas mērķa grupas, ziedotāji, valsts un pašvaldības iestādes, akadēmiskās iestādes un citas nozīmīgas institūcijas.
- ◆ Nosakiet ieinteresēto pušu un projekta mērķa grupas vajadzības, ko vēlaties sasniegt ar projekta atbalstu. Tas ietver problēmu vai iespēju saskatīšanu un izpratni par to, kādas vajadzības projekts risinās.
- ◆ Pārliecinieties, ka projekta mērķi ir konkrēti, izmērāmi, sasniedzami, atbilstoši programmas prioritātēm un ierobežoti laikā. Piemēram, vēstures skaidrošanas aplikācijas izstrādes projekta mērķis varētu būt šāds: "Līdz 3. ceturkšņa beigām izstrādāt produkta beta versiju ar vismaz 90% paredzēto funkciju."
- ◆ Nosakiet mērķus prioritārā kārtībā: kuri mērķi ir būtiskākie un kurus var atlikt, ja nepieciešams.
- ◆ Informējiet par saviem mērķiem sadarbības partnerus un visas iesaistītās puses. Pārliecinieties, vai visas ieinteresētās puses saprot projekta mērķus un tiem piekrīt. Tas ietver mērķu dokumentēšanu projekta aprakstā vai citos projekta pārvaldības dokumentos.
- ◆ Lai sasniegtu projekta mērķus, regulāri sekojiet to sasniegšanas progresam un vajadzības gadījumā veiciet izmaiņas. Tas ietver mērķu atjaunināšanu, ja mainās projekta tvērums vai kļūst pieejama jauna informācija, kas nebija pieejama projekta sagatavošanas laikā.

Kopumā, lai definētu projekta mērķus, nepieciešama skaidra izpratne par programmas "Eiropas vēstures piemiņas pasākumi" mērķi un uzdevumiem, kā arī skaidra komunikācijas stratēģija, lai nodrošinātu, ka visas ieinteresētās puses ir informētas par plāniem un apņemas sasniegt kopīgos mērķus.

Par vēlamajām metodēm, ar kādām būtu jārisina Latvijas sabiedrības izaicinājumi Eiropas integrācijas un integrācijas sasniegumu kontekstā, vēsturnieks Edgars Engģzers skaidro:

“Izglītības satura modernizācija, tostarp vēršot uzmanību uz informatīvās telpas un kultūras vides veidotāju izglītošanu; finansiālās pieejamības paplašināšana attiecīgiem projektiem, mazinot birokrātisko sarežģītību to īstenotājiem un palielinot informāciju par dažādām finansējuma iespējām. Būtiski ir parādīt sabiedrības attīstības degradāciju laikā, kad Latvija bija vardarbīgi atrauta no Eiropas, kas mūsdienu jaunatnei arī jau ir nonākusi ārpus zināšanu un pieredzes tvēruma.”

“Un, iespējams, pats svarīgākais – akcentēt, ka kopš pirmo cilvēku parādīšanās Latvijas teritorijā procesi šeit ir bijuši neatraujami saistīti ar Eiropas sabiedrības attīstības procesiem. Iespējams, ir jādomā par skatījuma maiņu arī uz mūsu nācijas tapšanas procesiem un jāsāk lepoties ar tautiešiem vai novadniekiem, kas atstājuši nozīmīgu mantojumu Eiropas kultūrvēsturiskajā telpā, bet kas ir izslēgti no mūsu pašapziņas atskaites punktu sistēmas, jo nav bijuši etniski vai sociāli piederīgi latviešiem.”

“Kā viena no metodēm šajā darbā būtu arī paliekošu kultūras produktu (filmu, grāmatu) radīšana, Eiropas kultūras produktu pieejamības palielināšana (tulkošana, atkārtota izdošana), sevišķi runājot par Latvijas valsts un latviešu nācijas tapšanas un demokrātiskās attīstības laiku, tādā veidā parādot sabiedrībai, kā Latvija jau no pašiem pirmsākumiem veidojusies ciešā mijiedarbībā ar Eiropas kultūras, sabiedriskajiem un politiskajiem procesiem. Ikvienam Latvijas skolēnam vismaz reizi gadā būtu jābūt iespējai apmeklēt kādu no nacionālā līmeņa kultūras pasākumiem, jo tieši kultūra un arī nacionālā kultūra ir sasaistes moments ar to, ko mēs saucam par Eiropu – tā pirmkārt ir kultūrtelpa, tikai pēc tam – ģeogrāfisks vai politisks apzīmējums. Tāpat ir jāpārskata kautrība mūsu pašu kultūras, vēstures vai citus procesus aplūkot atrauti no plašāka konteksta.”

Nosakiet detalizētus rezultātus, sašauriniet sākotnējos projekta apjomus.

Rezultātiem jābūt izmērāmiem un projekta iesnieguma lasītājam ir skaidri jāsaprot, vai projekta rezultātā tiks sasniegtas izmaiņas, kas būtiski pozitīvi ietekmēs tuvināšanos programmas

uzstādījumiem, tajā pašā laikā sasniedzot rezultātus, kas noteikti projektā un saskan ar iesniedzēja organizācijas mērķiem un uzdevumiem. Zemāk norādītas darbības, kas veicamas, lai noteiktu projekta rezultātus.

- ◆ Definējiet projekta tvērumu. Izpratne par projekta darbības jomu palīdz noteikt sasniedzamos rezultātus.
- ◆ Identificējiet personas vai grupas, kuras tiešā veidā projekta rezultāti ietekmēs. Mērķa grupas un ieinteresēto pušu vajadzību izpratne palīdz noteikt rezultātus, kas katrai no grupām būs visvērtīgākie.
- ◆ Veiciet vajadzību analīzi. Analizējiet ieinteresēto pušu vajadzības, prioritātes un būtiski neviennozīmīgos jautājumus, izmantojot iepriekš veiktus pētījumus, Eiropas Komisijas informatīvos materiālus un citus avotus. Nosakiet rezultātus, kas atbildīs šīm vajadzībām un nodrošinās vērtību ieinteresētajām pusēm.
- ◆ Izstrādājiet skaidru, kodolīgu un izmērāmu vēlamā iznākuma aprakstu, kas skaidro izmaiņas vai rezultātus. Iznākumu aprakstiem jābūt konkrētiem, sniedzot apliecinājumu par to, kā varēs pārlicināties par šo rezultātu esamību un iespējām tos izmērīt.
- ◆ Piešķiriet prioritāti katram rezultātam, ko plānojat sasniegt, pamatojoties uz tā nozīmi iesaistīto pušu interesēs un nepieciešamo ieguldījumu projektā.
- ◆ Sekojiet rezultātiem, izstrādājot plānu to novērtēšanai projekta dzīves cikla laikā. Ieviesiet regularitāti progresu pārraudzībā un vajadzības gadījumā pielāgojiet projektu, lai nodrošinātu rezultātu sasniegšanu.

Kopumā, lai noteiktu rezultātus projektā, nepieciešama rūpīga izpratne par projekta darbības jomu, ieinteresētajām pusēm un to vajadzībām, kā arī skaidrība par rezultātiem, kas ir prioritāri un kuru progresam tiek sekots līdzī visa projekta dzīves cikla laikā.

Identificējiet riskus un ierobežojumus. Novērtējiet savu resursu riskus.

Riski ir potenciāli notikumi vai situācijas, kurām var būt negatīva ietekme uz projektu, savukārt ierobežojumi ir situācija, kas var ietekmēt projekta apjomu, īstenošanas laiku vai nepieciešamo izdevumu apjomu. Zemāk norādīti ieteikumi, kurus varat veikt, lai labāk saskatītu riskus un ierobežojumus, kas var veidoties projekta laikā.

- ◆ Nosakiet iespējamos riskus, kas var ietekmēt projekta ieviešanu. Piemēram, tehniskie riski, laika plāna riski, finanšu riski un vides riski.
- ◆ Analizējiet pieņēmumus par ārējās vides ietekmi uz projekta īstenošanu, lai identificētu apgrūtinājumus, kas var ietekmēt projekta izpildi. Tie var ietvert naudas plūsmas problēmas, normatīvo aktu izmaiņu rezultātā radušos ierobežojumus vai citus gan iekšējus, gan ārējus ierobežojumus.
- ◆ Pārskatiet vēsturiskos datus, lai labāk izprastu iespējamos riskus un draudus, kas var ietekmēt projekta ieviešanu. Analizējiet to, kas ietekmējis līdzīgus projektus. Pārskatiet iepriekšējo gadu projektu datus. Tas var palīdzēt jums paredzēt un plānot iespējamus riskus un draudus projekta ieviešanā.
- ◆ Konsultējieties ar ieinteresētajām pusēm, tostarp programmas koordinatoriem, mērķa grupu un komandu, kas veiks projekta īstenošanu.
- ◆ Dokumentējiet identificētos riskus un ierobežojumus riska un ierobežojumu plānu. Katram riskam un ierobežojumam analizējiet un dokumentā iekļaujiet tādu informāciju kā iespējamība, ietekme un aktivitātes risku samazināšanai.
- ◆ Pārraugiet un aktualizējiet riskus un draudus visa projekta dzīves cikla laikā un atjauniniet risku un ierobežojumu plānu.

Kopumā, lai identificētu riskus un draudus, nepieciešama rūpīga projekta tvērums, pieņēmumu un vides analīze, kā arī konsultācijas ar projektā ieinteresētajām personām, instrumentu un metožu izmantošana, lai identificētu riskus un ierobežojumus un noteiktu to prioritātes.

Par to, kas ir nozīmīgs un aktuāli risināms, lai nodrošinātu demokrātisku pāreju, (pār)veidošanu un stiprināšanu, pamatojoties uz tiesiskumu, demokrātiju un pamattiesībām, vēsturnieks Edgars Engīzers izsakās šādi:

“Viens no būtiskiem izaicinājumiem ir Latvijas demokrātisko pamatu izgaismošana. Ja tiesiski esam 1990. gadā atjaunojuši 1918. gada 18. novembrī proklamēto Latvijas Republiku, tad atmiņas telpā teju vai dominē viedoklis, ka esam atjaunojuši neatkarību, kas tika zaudēta Otrajā pasaules karā, bet starp tā teikt 18. novembra Latviju un 15. maija Latviju tomēr ir fundamentālas atšķirības – kā sabiedrība mēs tā īsti neesam spējuši noformulēt, kādu Latviju tad īsti mēs šobrīd veidojam.”

“Daudzas no diskusijām par to, kādai Latvijai ir jābūt, jau sen ir notikušas. Ignorējot tās, mēs ne vien lieki patērējam laiku, bet arī riskējam attālināties no demokrātiskajiem ideāliem, kas jau mūsu valsts tiesiskajā un filozofiskajā ietvarā pastāv. Mēs īsti nesaprotam tā laika Latviju un tās sabiedrību, jo maz par to zinām, bet līdz ar to arī mēs īsti nesaprotam savas attiecības ar demokrātiju Latvijā. Šobrīd sabiedrībā var iezīmēt gan ne līdz galam pamatotu teorētiskas demokrātijas idealizāciju, gan praktiskās politikas vēstures nosodošu neizpratni, kas gan vienā, gan otrā gadījumā neved uz pilnvērtīgu mūsu valsts izpratni.”

Nr.9

Vizualizējiet projekta rezultātus un izveidojiet ceļa karti tā ieviešanai

Stratēģijas (plāns, kā tiks sasniegti projekta mērķi) pārskatīšana un uzlabošana ir nozīmīgs uzdevums projekta plānošanā un ieviešanā. Tas ietver projekta mērķu un pieņēmumu pārskatīšanu, kā arī nepieciešamo izmaiņu veikšanu, lai nodrošinātu projekta turpināšanos un vēlamu rezultātu sasniegšanu. Turpmāk norādītas darbības, kas veicamas, lai pilnveidotu stratēģisku pieeju projektā.

- ◆ Pārskatiet projektā paredzētās darbības, tostarp plānoto progresu attiecībā pret mērķiem, budžetu un laiku projekta ieviešanai, identificējiet visas problēmas vai izaicinājumus, kuru dēļ var būt nepieciešama stratēģijas maiņa.
- ◆ Pārskatiet projekta plānošanas laikā izdarītos pieņēmumus, lai nodrošinātu, ka tie joprojām ir aktuāli. Identificējiet visas projekta ārējās un iekšējās vides izmaiņas, kuru dēļ var būt nepieciešams mainīt stratēģiju.
- ◆ Analizējiet projekta riskus un ierobežojumus, lai pārliecinātos, ka projekta īstenošanas komanda spēs tos risināt. Paredziet ārkārtas rīcības plānu iespējamo risku un ierobežojumu novēršanai.
- ◆ Konsultējieties ar ieinteresētajām pusēm – projekta mērķa grupu, sadarbības partneriem un citām ieinteresētajām pusēm, lai paredzētu iesaistīto pušu atgriezenisko saiti par projekta sniegumu, saskatītu izaicinājumus, kuru dēļ varētu būt nepieciešama stratēģijas maiņa.
- ◆ Pamatojoties uz projekta pārskatīšanas aktivitātēm un ieinteresēto pušu konsultāciju rezultātiem, pilnveidojiet projekta plānu, lai vajadzības gadījumā pielāgotu mērķus,

uzdevumus, finanšu izlietojuma plānu un laika grafiku. Pārliecinieties, ka pārskatītais plāns atbilst vēlamajiem projekta rezultātiem.

- ◆ Ziņojiet par projekta plānā veiktajām izmaiņām visām ieinteresētajām pusēm, lai nodrošinātu, ka visi izprot to ietekmi.
- ◆ Pārtraugiet projekta attīstību salīdzinājumā ar pārskatīto plānu un novērtējiet pilnveidotās stratēģijas efektivitāti. Ja nepieciešams, veiciet papildu pielāgojumus, lai nodrošinātu, ka projekts turpinās un sasniedz vēlamos rezultātus.

Kopumā, lai pilnveidotu savu stratēģiju projektā, nepieciešams plānot pastāvīgu projekta izpildes, pieņemumu, risku un ierobežojumu uzraudzību un novērtēšanu, kā arī konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm un projekta plāna izmaiņas, veidojot projekta ieviešanu, kas atbilst labas pārvaldības un caurspīdīguma principiem.⁹

Holokausta, genocīda, kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci atceres projektu īstenošanā ar mērķi stiprināt demokrātiju Eiropas Savienībā būtisks izaicinājums Latvijas sabiedrībai, pēc vēsturnieka Edgara Engīzera teiktā, ir šāds:

“Demokrātija Eiropā balstās uz vārda brīvību un tiesiskumu. Līdz ar to kādu atsevišķu no konteksta izrautu notikumu izvirzīšana var radīt situāciju, kad demokrātija tiek nevis stiprināta, bet tieši pretēji. Tas, par ko būtu jādomā demokrātijas stiprināšanas kontekstā, ir godprātīga attieksme pret pagātņi, arhīvu pieejamība un tā saucamo neērto vēstures tēmu izgaismošana.”

Izvērtējiet nepieciešamos resursus un novērtējiet projekta ieviešanas budžetu

Projekta budžeta aprēķināšana ir nozīmīgs uzdevums projekta plānošanā un vadībā. Tas ietver ar projekta aktivitātēm, resursiem un nodevumiem saistīto izmaksu noteikšanu. Zemāk norādītas darbības, kuras ieteicams veikt, lai novērtētu savu projekta budžetu.

- ◆ Definējiet projekta darbības jomu, kas ietver projekta mērķus un uzdevumus. Izpratne par projekta tvērumu palīdz noteikt projekta ieviešanai nepieciešamo resursu apjomu.

⁹ https://nvo.lv/uploads/pieci_labas__parvaldibas_principi.pdf

- ◆ Nosakiet projekta aktivitātes un konkrētas darbības, kas nepieciešamas, lai sasniegtu projekta mērķus, tostarp uzdevumus, atskaites punktus un rezultātus. Aprēķiniet katras darbības veikšanai nepieciešamo laiku.
- ◆ Detalizēti nosakiet resursus, kas nepieciešami projekta aktivitāšu īstenošanai – personālu, aprīkojumu, materiālus un pakalpojumus. Aprēķiniet katras pozīcijas izmaksas visa projekta laikā.
- ◆ Aprēķiniet izmaksas, kas saistītas ar katru projekta aktivitāti un tam nepieciešamiem resursiem. Tas var ietvert tiešās izmaksas, piemēram, darbaspēka un materiālu izmaksas, un netiešās izmaksas, piemēram, neparedzēti izdevumi.
- ◆ Izstrādājiet budžeta plānu, kurā ir iekļautas visas izmaksas un norādīts kopējais projekta budžets. Izmaksas sadaliet konkrētiem uzdevumiem un darbībām.
- ◆ Paredziet projekta virzību salīdzinājumā ar budžeta plānu un pēc vajadzības atjauniniet budžeta plānu. Tas palīdz kontrolēt izmaksas un veikt nepieciešamās korekcijas, lai nodrošinātu, ka projekts norisinās.

Kopumā, lai novērtētu projekta budžetu, nepieciešama pilnīga izpratne par projekta tvērumu, aktivitātēm un resursiem, kā arī skaidra izpratne par izmaksām, kas saistās ar katru no veicamajām aktivitātēm. Veicot augstāk minētās darbības, izveidojiet reālu budžeta plānu, kas palīdzēs kontrolēt izmaksas un sasniegt projekta mērķus.

Atbildot uz jautājumu par būtiskākajiem izaicinājumiem, kuri būtu jārisina Latvijas sabiedrībai saistībā ar Holokausta, genocīda, kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci atceri ar mērķi stiprināt demokrātiju Eiropas Savienībā, Žaņa Lipkes memoriāla vadītāja Lolita Tomsone norāda, ka lielākie riski ir:

“Sašķeltība, solidaritātes trūkums, nabadzības riski.”

Savukārt atbilstošākās metodes, ar kādām būtu jārisina Latvijas sabiedrībā esošie izaicinājumi, viņasprāt ir:

“Programmas vidusskolās, diskusijas medijos, pilsoniskās sabiedrības organizācijās un darbs pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai.”

Izveidojiet projektu ārkārtas rīcības plānu – plānu projekta ierobežojumiem

Ārkārtas rīcības plāns nepieciešams, jo tajā ietvertas darbības, kuras veiksiet, ja notiks neparedzēts notikums vai veidosies situācija, kas var ietekmēt projekta apjomu, laika plānojumu vai projekta izmaksas. Tālāk norādītas darbības, kuras varat veikt, lai projektā izveidotu ārkārtas rīcības plānu.

- ◆ Identificējiet iespējamos riskus, kas varētu ietekmēt projekta ieviešanu paredzētajā veidā, piemēram, tehniskos riskus, laika plāna riskus, budžeta riskus vai citus riskus, kas raksturīgi jūsu organizācijai un tās darbības jomai.
- ◆ Analizējiet katra identificētā riska potenciālo ietekmi uz jūsu projekta apjomu, grafiku un budžetu. Tas palīdzēs noteikt riska līmeni un noteikt prioritātes ārkārtas rīcības plānošanā.
- ◆ Izstrādājiet riska reaģēšanas plānu, kurā izklāstītas darbības, kas jāveic riska notikuma gadījumā. Tas var ietvert ārkārtas rīcības plānus konkrētiem riskiem, piemēram, alternatīvu materiālu iegūšanu vai papildu resursu iegūšanu, lai novērstu iespējamo projekta rezultātu sasniegšanas kavēšanos.
- ◆ Iepļānojiet nepieciešamos personāla, laika un finanšu resursus, lai spētu īstenot ārkārtas rīcības plānu.
- ◆ Visbeidzot, pārbaudiet ārkārtas rīcības plānu, lai pārliecinātos, ka tas ir efektīvs un ka risku iestāšanās gadījumos to var ātri un elastīgi īstenot.
- ◆ Īstenojot projektu, regulāri pārbaudiet projekta progresu, salīdzinot to ar ārkārtas rīcības plānu, un vajadzības gadījumā atjauniniet šo plānu, lai nodrošinātu, ka tas joprojām ir efektīvs un atbilst projekta vajadzībām noteiktajā laikā.

Ārkārtas rīcības plāna izveidošanai ir nepieciešama pilnīga izpratne par iespējamiem riskiem katrā projekta kontekstā. Veicot šīs darbības, var izstrādāt efektīvu ārkārtas rīcības plānu, kas palīdz mazināt riskus un nodrošināt projekta virzību saskaņā ar vēlamo rezultātu.

Vēsturnieks Edagrs Engīzers uzskata, ka holokausta, genocīda, kara noziegumu un noziegumu pret cilvēci atcere ar mērķi stiprināt demokrātiju ES var tikt risināta šādā veidā:

“Noziegumi pret cilvēci var kalpot kā tilts diskusijām par to, kāda ir autoritāras valsts varas spēja radīt ciešanas gan pašas valsts iedzīvotājiem, gan kaimiņtautām, bet neizbēgami tam līdzī nāk jautājumi par pretošanos un kolaborācijas fenomeniem. Jāsaka gan, ka kara noziegumi ir atsevišķs temats, arī demokrātisku sabiedrību pārstāvji tādus ir pastrādājuši – jautājums par autoritārisma un demokrātijas attiecībām caur jaunuma prizmu nav tik viennozīmīgs kā dažiem varētu šķist – arī tautas masas var kļūt jaunas un darīt jaunas darbus. Tas, kas demokrātijas stiprināšanas kontekstā ir vitāli svarīgs – tieksme pēc patiesas informācijas, arī izvērtējot pagātni.”

Dokumentējiet savus atskaites punktus

Projekta sasniegto rezultātu dokumentēšana palīdz izsekot projekta progresam, sazināties ar ieinteresētajām pusēm un sekot projekta ieviešanas grafikam. Tālāk ir norādītas darbības, kuras varat veikt, lai dokumentētu savus projekta atskaites punktus.

- ◆ Nosakiet sava projekta galvenos atskaites punktus –tos notikumus, kas liecinās, ka projekta ieviešana noris atbilstoši. Tie var ietvert nozīmīgus notikumus vai sasniegumus, piemēram, liela nodevuma pabeigšanu, noteikta uzdevuma sasniegšanu vai kritiska lēmuma pieņemšanu.
- ◆ Defīnējiet katru atskaites punktu tā darbības jomas, mērķa un pabeigšanas kritēriju izteiksmē. Tas nodrošinās, ka visas iesaistītās puses saprot mērķi un to, kā tas tiks novērtēts.
- ◆ Katram atskaites punktam piešķiriet noteiktus datumus to īstenošanai, pamatojoties uz projekta laika grafiku. Nodrošini, lai starposma atskaišu datumi būtu reāli un sasniedzami.
- ◆ Par katru atskaites punktu uzticiet atbildību kādam no savas komandas vai sadarbības partneriem. Tas nodrošina, ka ikviens saprot savu lomu projekta mērķu sasniegšanā un jūt līdzatbildību par projekta rezultātiem.
- ◆ Ziņojiet par atskaites punktiem visām ieinteresētajām pusēm, tostarp projekta ieviešanas komandai, finansētājiem un mērķa grupām.
- ◆ Sekojiet progresam katrā atskaites punktā, izmantojot projektu pārvaldības programmas, kas palīdz pārraudzīt projekta progresu un noteikt iespējamus kavējumus vai izaicinājumus, kas var rasties.
- ◆ Fiksējiet katra atskaites punkta pabeigšanu, tostarp datumu, kad tas tika pabeigts, un visas attiecīgās piezīmes vai komentārus. Tas nodrošina progresu un palīdz novērtēt projekta panākumus.

Kopumā, lai dokumentētu projekta atskaites punktus, nepieciešama skaidra izpratne par projekta tvērumu, mērķiem un laiku projekta ieviešanai. Veicot šīs darbības, var izstrādāt visaptverošu atskaites punktu plānu, kas palīdz sekot progresam, sazināties ar ieinteresētajām personām un ievērot laika plānu projekta ieviešanai.

Vēsturnieks Edgars Engīzers, izsakoties par to, kādas būtu vēlamās metodes, ar kādām būtu jārisina Latvijas sabiedrībai aktuālie izaicinājumi, lai nodrošinātu demokrātisku pāreju, (pār)veidošanu un stiprināšanu, pamatojoties uz tiesiskumu, demokrātiju un pamattiesībām, uzskata šādi:

“Ir jāpievērš daudz lielāka uzmanība demokrātiskās Latvijas tapšanas apstākļiem un procesiem, kā arī cilvēkiem, kas tajos iesaistīti un idejām, kas viņus vadījušas. Ja mēs palūkojamies uz 1918.-1934. gada laika nogriezni mūsu atmiņas un kultūras telpā, tad šķiet, ka viedoklis par to pamatā tiek veidots, iedvesmojoties no autoritārā režīma vai okupācijas varas propagandas materiāliem. Tas ir fundamentāli nepareizi.”

“Jārada mūsdienīgi skatījumi uz demokrātiskajiem procesiem Latvijā to tapšanas laikā, pievēršot uzmanību ne vien demokrātiskās republikas tapšanai un pastāvēšanai (1918-1934), bet arī demokrātisko procesu iedīgļiem daudz senākā pagātnē, kas var iezīmēt nepieciešamo skaidrojumu demokrātijas uztveres attīstības iezīmēšanai uz 20. gadsimta sākumu.”

Par to, kādas būtu vēlamās metodes, ar kādām sabiedrībai Latvijā būtu jārisina tās izaicinājumi migrācijas, dekolonizācijas un daudz kultūru Eiropas sabiedrībā, Sigita Zankovska – Odiņa izsakās šādi:

Izstrādāt ceļa karti, kas atspoguļotu līdzdalības iespēju daudzveidību, kā arī ar konkrētu piemēru palīdzību parādītu konkrētus sasniegtus rezultātus un izmaiņas. Atbalstīt Apkaimju kopienu centru izveidošanu un apkaimju kopienu/ organizāciju aktivitātes, kas dod iespēju iesaistīties ikvienam apkaimē dzīvojošajam, t.sk. iebraucējiem (veidojot sociālus kontaktu, apgūstot valodu neformālā vidē un, iespējams, kontaktu ceļā atrodot arī darba iespējas). Nav mērķtiecīgi veidot atsevišķas organizācijas iebraucējiem, jādomā par veidiem kā iebraucējus iesaistīt jau esošajās pilsoniskās sabiedrības iniciatīvās. Ārvalstu pieredze liecina, ka nozīmīga loma iebraucēju kopienu līdzdalības veicināšanā ir kopienu mediatoriem.

STARPTAUTISKO UN LATVIJAS PROJEKTU PIEMĒRI

Ir daudz labu projektu piemēru, kas īstenoti programmas “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” ietvaros un ir nozīmīgi noteiktās kopienās Eiropas Savienībā, dažādās valstīs, un sniedz būtisku pienesumu programmas mērķu sasniegšanā. Zemāk apkopoti projekti ar dažādiem radošiem risinājumiem un mērogiem, kā arī projekti ar iesaistītām pusēm no dažādām valstīm, tajā skaitā Latvijas, dažādu jomu organizācijām. Projektu piemēri sniedz priekšstatu par to, kā var domāt un cik radoši var strādāt ar programmas “Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” izvirzītajām prioritātēm un sasniedzamajiem mērķiem.

Projektus var izmantot kā piemērus, lai iedvesmotos un attīstītu savas iniciatīvas attiecīgajās jomās, ieviešot jauninājumus, parādot veiksmīgas sadarbības piemērus un apliecinot neatlaidības nozīmi, sniedzot pienesumu Latvijas sabiedrībai Eiropas vēstures kontekstā.

Apkopotie projekti liecina par stratēģisku projekta mērķu izvirzīšanas un sasniegšanas iespējām, izmantojot radošumu, dažādas informācijas iegūšanas un izplatīšanas metodes.

Protesta dzeja – Eiropas vēsturiskās atmiņas veicināšanai jauniešu vidū

Poetry of Resistance – To promote European Remembrance Amongst Young People

Projekts vērsts uz aktīvu jauniešu līdzdalību politiskajā un sabiedriskajā dzīvē. Kā iesaistes veids tiek izmantota protesta dzeja, kas ir nozīmīgs demokrātisko pārmaiņu līdzeklis 20. gs., cīnoties pret dažādiem autoritārajiem režīmiem un diktatūrām.

Projekta rezultāti paredz, ka jauniešiem tiek paplašinātas zināšanas par 20. gs. vēsturiskajiem notikumiem, tiek izplatīti un popularizēti materiāli par protesta dzeju Eiropā 20. gs. un veicinātas jauniešu pilsoniskās aktivitātes kompetences. Šajā projektā iesaistītās valstis – Portugāle, Itālija, Vācija, Spānija un visas iesaistītās puses – pārstāv nevalstisko sektoru. Vairāk lasi - - [Poems of Protest, Resistance, and Empowerment | Poetry Foundation](#) , [Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

National Research
Council of Italy

Romu diskriminācijas atcere

REMEMBERING Genocide Against Roma Discrimination

Projekta mērķis ir saglabāt un nodot tālāk vēsturisko atmiņu par romu genocīdu, kā arī pētīt tā ietekmi uz mūsdienu procesiem. Rumānijā, Horvātijā un Itālijā tika veikts pētījums par romu genocīdu un romu kultūru, izstrādāti mācību moduļi skolām, veicināta izpratne par romu kultūru un līdzdalība romu un ne-romu vidū. Projekta ietvaros izstrādātas kopīgas intervences stratēģijas antičigānisma mazināšanai sabiedrībā, veidoti kultūras pasākumi romu kultūras māksliniecisko izpausmju veicināšanai un notiks trīs starptautiskās konferences, kuru ietvaros sadarbojās kultūras pārstāvji un zinātnieki, lai atbalstītu ES mērķi integrēt vēsturisko vēstījumu par romiem valsts un Eiropas līmenī.

Projekts sasniedzis šādus rezultātus: projekta ietvaros izveidota rokasgrāmata un izstādes; viens kopīgs rīcības plāns katrai valstij un viena starptautiska ietekmes stratēģija, lai veicinātu iestāšanos pret antičigānismu; aptaujas par sabiedrības informētību saistībā ar romu genocīda jautājumiem. Projektā iesaistītās valstis ir Itālija, Horvātija, Rumānija, kurās bija sadarbība starp valsts un nevalstiskā sektora organizācijām. Vairāk par projektu: <https://www.cnr.it> , [Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

Vēstures vizualizācija grafiskos vēstījumos. Vietējo iedzīvotāju iesaiste holokausta atcerē Rumānijā.

Visualising the past through graphic novels. Prompting local involvement for Holocaust remembrance in Romania

Projektam ir divi mērķi – veidot holokausta atmiņu, respektējot vietējās tradīcijas un veicinot vietējo iedzīvotāju informētību, kā arī veidojot rīkus, kas padarīs uzskatāmu holokausta upuru daudzveidību, tā veicinot holokausta aktualitāti Rumānijā, kas joprojām netiek pietiekami novērtēta un izprasta.

Projekta mērķis ir veidot vizuāli informatīvus materiālus, kas tiks izstādīti 10 pilsētu centros, tā aptverot plašu iedzīvotāju iesaisti un nodrošinot informācijas pieejamību par holokaustu. Fokuss ir uz vietām, kur nav saglabātas vai ir maz atmiņas par holokaustu. Izstādes satura izstrādē sadarbojas projekta pētnieki ar vietējiem skolēniem. Katrā vietā 8 informācijas paneļus gatavo pētnieki, bet 2 – vietējie skolēni. Visi informatīvie paneļi tiek veidoti kā grafiskie romāni. Pirms katras izstādes 20 vietējie studenti tiek darbnīcā, lai izskaidrotu projekta koncepciju, iepazīstinātu studentus ar vietējās ebreju un romu kopienas vēsturi un veicinātu skolēniem atvēlēto paneļu izstrādi.

Projekta ietvaros tiek veidotas 10 brīvdabas izstādes, kas stāsta par ebrejiem un romiem no desmit reģioniem. Izstādes pieejamas projekta interneta vietnē un ir pieejamas skolotājiem, lai to saturu var izmantot mācību procesā skolās. Izstādes pēc pieprasījuma tiek nodotas skolām visā valsts teritorijā. Izstādes tiks publicētas drukātā veidā kā grafiskā romāna albums. Projekta noslēguma pasākums sastāvēs no izstādes Bukarestē, kurā būs apkopota vietējo izstāžu izlase. Projekts norisinās vienas valsts – Rumānijas – ietvaros, sadarbojoties pētnieciskam institūtam un nevalstiskajai organizācijai. Vairāk lasi - <https://www.taltech.ee> [Funding & tenders \(europa.eu\)](https://www.taltech.ee)

Baltijas ceļš

Baltic Chain (BACHA)

Projekta “Baltijas ceļš” uzdevums ir atgādināt par vēsturiskiem notikumiem, kas liecina par Eiropas vērtību attīstību un demokrātiskās vērtībās balstītas sabiedrības veidošanu. Projektā ir trīs virzieni: 1) opozīcija totalitārisma: kā Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pilsoņi, būdami Padomju savienības sastāvā, pretojās asimilācijai un pārdzīvoja ilgu un nežēlīgu okupāciju ar masu deportācijām, politiskām slepkavībām utt.; 2) Baltijas ceļš – sadarbība starp valstīm un cilvēkiem, miermīlīgās demonstrācijas, kuru mērķis bija panākt neatkarību, pamatojoties uz Eiropas vērtībām – solidaritāti, demokrātiju un vārda brīvību; 3) Baltijas ceļa sekas un tā nozīme mūsdienās. Mērķis ir stiprināt Eiropas iedzīvotāju mūsdienu apņemšanos saglabāt Baltijas ceļa dalībnieku aizstāvētos principus.

Projekts veicina iedzīvotāju informētību par līdzības iespējām Eiropas Savienībā, nodrošina solidaritātes stiprināšanu, lai veidotu saliedētu un taisnīgu sabiedrību. Projekts sniedz piemērus tam, kā eiropieši spēja atrisināt kopējas problēmas, stiprinot kopējas eiropēiskās vērtības. Projektā iesaistītas 8 valstis: Igaunija, Lietuva, Latvija, Čehija, Polija, Spānija, Slovākija, Itālija. Projektu īsteno dažādas izglītības iestādes sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem. Plašāk par projektu – [https://www.taltech.eu/Funding & tenders \(europa.eu\)](https://www.taltech.eu/Funding%20&%20tenders)

Vēstures tabu. Izzini pagātņi, lai sajustu tagadni

Taboo history. Fill the past to sense the present

Projekta uzmanības lokā ir cenzūra 20. gs. teātra mākslā totalitāro režīmu ietekmē. Projekta ietvaros pēta, kā vēstījumi, atmiņu modeļi un mnemoniskas prakses šķērsojušas kultūras robežas un kā tās ir atstājušas slēptas vai neskaidras atmiņas bijušajā Rumānijas Sociālistiskajā Republikā un bijušajā Vācijas Demokrātiskajā Republikā.

Pētniecība izglītībā un mākslinieciskajā jaunradē – tiek piedāvāts konteksts, kurā pētnieki, mākslinieki un skatītāji var reflektēt par attiecīgo teātra vēstures norišu (1960-1990) politiskajām un kultūras sekām.

Projekta mērķis ir veicināt izpratni par autoritāro un totalitāro režīmu cēloņiem un sekām mākslas dzīvē, veido arhīvu, pārveido pētījumus un liecības praktiskos izglītības līdzekļos, pētot pagātņi. Projekta rezultāti paredz pētniecību, semināru organizēšanu, performances un jauno tehnoloģiju pieredzes, kā arī organizēt Eiropas teātra atmiņu nedēļu. Projektā piedalās divas valstis – Rumānija un Vācija. Projektu īsteno universitāte sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju. Vairāk lasi – [UNATC Funding & tenders \(europa.eu\)](http://UNATC.Funding.&tenders.europa.eu)

FESTIVAL OF RESISTANCE

NOTURĪBA! – Eiropas mūsdienu vēstures festivāls jauniešiem

RESISTANCE! - Youth Festival of Modern European History

Projekta mērķis ir veicināt kopīgu atceres kultūru, savstarpēju sapratni un starpkultūru dialogu starp jauniešiem no ES valstīm, pieminot svarīgus vēsturiskus notikumus un politiskās pārmaiņas Eiropā 20. gadsimtā. Projekta ietvaros tiek attīstīta jauna vēstures mācīšanās metodika, izmantojot teātri, aktualizējot nozīmīgus vēsturiskos satricinājumus un politiskās pārmaiņas Eiropā 20. gadsimtā. Uzdevums ir ieinteresēt jauniešus transnacionālās Eiropas vēstures izpētē, lai attīstītu Eiropas identitāti, veicinātu atvērtas un demokrātiskas sabiedrības vērtības un cīņu par brīvību, taisnīgumu, vienlīdzību un cilvēka pamattiesībām.

Projekta ietvaros plānotas 8 starptautiskas aktivitātes. Tiks īstenota viena darbnīca un 7 festivāli – 6 klātienē un 1 tiešsaistē. Partneri no katras valsts iestudē izrādi jauniešiem, organizē festivālu ar 6 izrādēm savā valstī un nosūtīs savu izrādi uz 5 festivāliem projekta partnervalstīs.

Pēc katras izrādes notiek debates ar jauniešu auditoriju. Tēmas: Spānijas pilsoņu karš 1936-1939 – Spānija; Prāgas pavasaris 1968. gadā – Čehija; Maijs '68 – Francija; Neļķu revolūcija 1974. gadā – Portugāle; SFR Dienvidslāvijas – Slovēnijas sabrukums; Pretošanās un atiebība – Itālija. Projektā piedalās 6 valstis: Slovēnija, Portugāle, Čehija, Itālija, Nīderlande, Francija. Sadarbojas dažāda veida valsts un pilsoniskās sabiedrības organizācijas, institūti un privātā sektora. Plašāk par projektu lasi – [Glej, Gledališče - RESISTANCE! - Youth Festival of Modern European History Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

Spēle, kas jāatceras: Holokausta piemiņas spēle

A Game to Remember: Gamifying Holocaust Remembrance

Projekta mērķis ir apkopot esošās holokausta izdzīvošanas liecības un pārveidot tās par 5 detektīvu noslēpumu spēļu sēriju, kas ir līdzīgas populārajām izlaušanās spēļu istabām. Spēļu pamatā ir vietējie stāsti par veiksmīgu izlaušanos, kā arī nespēju pretoties nacistu režīmam iesaistītajās valstīs.

Projekta mērķauditorija ir skolotāji, koncentrējoties uz vidusskolas vēstures, filozofijas, ētikas un reliģijas skolotājiem, politikas veidotājiem, romu un ebreju kopienu vadītājiem no projekta partneru valstīm. Projekta uzdevums ir izplatīt holokausta atceres izglītības rīkus plašākai sabiedrībai, tostarp bērniem un jauniešiem skolās.

Projekta rezultāti paredz, ka projekta pieeja pārvar klasiskās vēstures izglītības robežas ar jaunākajām izglītības tendencēm, mainot pieeju zināšanu un prasmju apguves metodēm. Projektu veido 5 organizāciju konsorcijs no 5 Eiropas valstīm: Bulgārijas, Vācijas, Ungārijas, Lietuvas un Spānijas. Iesaistītas ir nevalstiskā sektora organizācijas un viena sinagoga. Vairāk lasi – [Начало - Сдружение Възможности без граници \(infopass.eu\)](#) [Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

FORUM
VOIX
ÉTOUFFÉES
CEMUT

Mūzika, atmiņa un Eiropas pilsonība

Musique, Mémoire et Citoyenneté européenne

Projekta centrā ir mūzika kā politiskās situācijas lieciniece 20. gadsimtā. Pagājušā gadsimta mūziku Eiropas kultūrā ietekmējuši divi politiskie aspekti – totalitāro režīmu atstātā ietekme un pretošanās autoritārajiem režīmiem, kas, savukārt, virzīja pāreju uz neatkarību un atsevišķās Eiropas valstīs arī demokrātiju. Projekts “Mūzika, atmiņa un Eiropas pilsonība”, balstoties kopīgajā vēsturiskās atmiņas izpratnē, stiprina demokrātiskās vērtības, toleranci un cieņu pret tiesiskumu.

Projekts sastāv no 8 pasākumiem, kas sadalīti 3 darbības jomās: 1) publiskie koncerti, kuru mērķis ir iepazīstināt, saglabāt un popularizēt mazpazīstamus 20. gs. komponistus un viņu daiļradi, jo īpaši tos, kuri cietuši no totalitāro režīmu darbības vai piedalījās cīņā pret Eiropas totalitārajiem režīmiem; 2) starptautiskas konferences organizēšana par tēmu “Mūzika un pretošanās”, kas iezīmē gan mūzikas lomu holokausta laikā, gan arī jaunākos laikos, piemēram, Baltijas valstu “Dziedošā revolūcija” un citas vēsturiskās liecības; 3) dažādu piemērotu pasākumu organizēšana: dokumentālās izstādes, starpkultūru dialogu veicinošas aktivitātes un izglītojošas, izpratni veidojošas darbnīcas. Projekts apvieno 20 partnerus, kas pārstāv vienpadsmit ES dalībvalstis: Polija, Čehija, Itālija, Vācija, Lietuva, Latvija, Portugāle, Austrija, Vācija, Spānija, Beļģija, Nīderlande. Projektu koordinē Forum Voix Étouffées (Apklusināto balsu forums) Francija, kā partneri ir piesaistīti vēsturiskās izpētes organizācijas, valsts un pilsoniskās sabiedrības kultūras

organizācijas – orķestrus, korus, forumus, kopienu biedrības u.c. Vairāk lasi – [ACCUEIL | Forum Voix Étouffées \(voixetouffees.org\)](#) [Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

LITMAG

Austrumeiropas literārie žurnāli 1945–2004: robežu pārbaude un gatavošanās demokratizācijas ceļam

East European Literary Magazines 1945 – 2004: Testing the Boundaries and paving the way to democratization

Projekta mērķis ir novērst dokumentācijas, analīzes un sabiedrības izpratnes trūkumu par Eiropas literatūras žurnāliem, īpaši Austrumeiropas literatūras vēsturisko lomu un nozīmi. Žurnāli ir pēckara perioda opozīcijas balss pret autoritārajiem un totalitārajiem režīmiem Eiropā, savukārt vēlāk – demokrātisko pārmaiņu veicinātāji, stiprinot Eiropas konsolidāciju Eiropas Savienības izveides periodā.

Projekts apvieno astoņus partnerus no sešām ES dalībvalstīm: Slovēnijas, Polijas, Austrijas, Ungārijas, Lietuvas un Itālijas. Projektu īsteno muzeji, akadēmijas, institūti, pētnieciskās organizācijas un Slovēnijas pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Projekta ietvaros tiek apkopoti oriģinālie materiāli (drukāti) un mutiskas liecības (foto, video), un apkopojot materiālu – interaktīva ceļojošā izstāde, izmantojot globālu trīsdaļīgu lekciju ciklu par projekta tēmu un projekta grāmatas izdošanu, kas paredzēta akadēmiskajai un profesionālajai sabiedrībai. Vairāk par projektu lasi – [Litmag Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

Pilsoņu balsis, vienoti Eiropai

Citizens voices, united for Europe

Projekta “Pilsoņu balsis, vienoti Eiropai” aktuālo diskusiju ietvaros tiek atklāts radikālo/populistisko partiju paralēles ar 20. gs. totalitārajiem režīmiem, kas rezultējās ar tiesību zaudēšanu diktatūras laikā. Projektā uzsvērta aktīvo pilsoņu iesaiste totalitāro režīmu sabrukumā, īpaši uzsverot sieviešu ieguldījumu. Pagātnes pieredze tiek salīdzināta ar mūsdienu procesiem sabiedrībā, ar mērķi novērst radikālā populisma draudus. Īpašs akcents vērsts uz laikmeta liecinieku pieredzēm, emocijām un dzīvesstāstiem, lai gūtu atziņas un kopīgi radītu priekšlikumus turpmākai nākotnei Eiropā. Projektā iesaistīti dalībnieki no dažādām sociālajām grupām (jaunieši, seniori, romi, dažādas etniskās minoritātes, imigranti, mazturīgie iedzīvotāji, eksperti).

Projekta rezultātā top radikālisma tiešsaistes apskats, tostarp ceļveži, mākslas objekti, video, aptaujas, publikācijas, foto/gleznu izstādes un priekšlikumi Eiropas Savienības attīstībai nākotnē. Projektā notiek trīs demokrātijas svētki katrā no valstīm un viens tiešsaistes pasākums Eiropas dienā. Projektā piedalās trīs pilsoniskās sabiedrības organizācijas no Spānijas, Igaunijas un Rumānijas, kas ir attīstījušas sadarbību citu ES finansētu projektu ietvaros, veidojot interneta platformu aktīva Eiropas pilsoņa iesaistei politiskajos procesos. Vairāk lasiet – [https://citizenstakeover.eu/Funding_&tenders\(europa.eu\)](https://citizenstakeover.eu/Funding_&tenders(europa.eu))

Tūkstošu vilciens – Eiropas holokausta piemiņai

The Train of 1000 – building a European Holocaust memory

Projekts “Tūkstošu vilciens – Eiropas holokausta piemiņai” ir izglītojošs pasākums, kura mērķis ir veicināt jauniešu izpratni par holokausta piemiņu un stiprināt ES vērtības. Projekta mērķis, izmantojot holokausta tēmu, ir radīt izpratni par ES pamatvērtībām. Projektā aplūkotas nozīmīgas tēmas – dzimumu līdztiesība un genocīdu daudznacionālā dimensija, pievēršoties ebreju un romu vajāšanām, kā arī Ruandas genocīdam.

Projekta rezultātā 1000 jauniešu no 13 ES valstīm dodas īpašā vilciena reisā no Briseles uz Aušvicu. Sagatavošanas posmā jaunieši apgūst teorētiskās zināšanas par vēsturiskajiem notikumiem. Braucienu pavada notikumu aculiecinieki, noslēdzot ceļu Aušvicās nāves noietnē

un iepazīstot nometnes vēsturisko ekspozīciju. Projektu īsteno vienas valsts partnerība, sadarbojoties izglītības centram un institūtam. Plašāk par projektu – 2015 gada pasākums: News / Museum / Auschwitz-Birkenau [Funding & tenders \(europa.eu\)](http://europa.eu)

Krokusu projekts

The Crocus Project

Projekta mērķis ir veicināt Eiropas pilsoņu atceri. Projekta ietvaros skolēni un jaunieši stāda dzeltenus krokusus, pieminot holokausta laikā bojāgājušos bērnus un jauniešus. To skaitā ebreju, romu, slāvu un citu tautību bērnus, bērnus ar invaliditāti, melnādainos un bērnus un jauniešus, kuri identificējušies kā LGBT+ kopienas pārstāvji. Atceroties upuru grupas un ar tām notikušo, tiek uzsvērtā minoritāšu diskriminācija mūsdienās. Jauniešiem tiek mācīts, cik sabiedrībā nozīmīga ir cieņa pret citiem.

Projekta rezultātā veidojas aktīvas, informētas un atbildīgas jaunās pilsoņu paaudzes ataudze. Tiek veicināta Eiropas kultūras vērtība, kas izpaužas kultūru daudzveidībā, starpkultūru dialogā un ar kopējo Eiropas atmiņu saistītajā vietējā mantojumā. Projektu īsteno pilsoniskās sabiedrības organizācijas, sadarbībā ar valsts un pašvaldības institūcijām (muzeji, sinagogas u.c.), kopumā projektā iesaistītas desmit valstis: Īrija, Polija, Rumānija, Slovēnija, Čehija, Grieķija, Horvātija, Bulgārija, Slovākija, Ungārija. Vairāk par projektu lasiet – [General 3 — Holocaust Education Ireland Funding & tenders \(europa.eu\)](http://europa.eu)

Visskaistākā mūsdienu vērtība – izglītības vēsture

The most beautiful of our days – a history of education

Projekta mērķis ir veicināt un izziņāt pirmsskolas (0-6 gadi) izglītības vēsturi Itālijas apgabalā *Reggio Emilia*. Konkrētā izglītības modeļa izveidi veicināja iedzīvotāju pretošanās nacisma režīmam, kā arī nozīmīgā sieviešu līdzdalība pretošanās kustības ietvaros, kas būtiski mainīja sieviešu lomu sabiedrībā. Sabiedrības, īpaši sieviešu iesaiste dažādās asociācijās, kas veidojās pēc kara, ļāva attīstīt augstvērtīgu pirmsskolas izglītības sistēmu. Projekta mērķis ir aplūkot vēsturisko kontekstu mūsdienu perspektīvā, padarot to pieejamu jaunākajām paaudzēm, īpaši jaunajiem pedagogiem un ģimenēm. Projekts vērš uzmanību un atgādina, ka tiesības uz līdzdalību un sociālajām tiesībām ir panāktas vēsturiski nozīmīgos brīžos. Tās ir ietekmējušas vietējos un Eiropas mēroga politiskos procesus un veidojušas izglītības sistēmu, kas ir pamatā Eiropas pilsoniskās sabiedrības attīstībai un vērtībām.

Projekta ietvaros veido platformu esošās dokumentācijas apkopošanai, nozīmīgu personību, kuri veicinājuši atvērtības vērtību popularizēšanu teiktā un rakstītā fiksēšanai, kā arī pasākumu īstenošana, kas saistīta ar šī stāsta tālāk nodošanu. Projektu koordinē Bassas reģiona pārstāvis un mūsdienu sabiedrības institūts, kā arī pilsoniskās sabiedrības partneris no Vācijas. Plašāk – [Chissimo - Progettinanzia Bassa Reggiana Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

OTRĀ PASAULES KARA KINO – dokumentālās filmas, kurās attēloti Otrā pasaules karā izdzīvojušie un pretošanās dalībnieki kā izpratnes un izglītošanas instrumenti objektīvākai sabiedrībai

CINEMASTORIES OF WWII – Documentary films featuring WWII survivors and members of resistance as awareness and educational tools towards unbiased society

Projekta mērķis ir veikt pētniecisko un izglītojošo darbu saistībā ar totalitāro režīmu vēsturi 20. gs., veidojot izpratni par holokausta piemiņu un kopējo Eiropas vēsturi. Projekta ietvaros tiek

saglabātas un aktualizētas Otrā pasaules kara liecinieku liecības, pieminēti holokausta upuri un pretošanās dalībnieki, kā arī veicināta cilvēktiesību un pilsonisko pamattiesību, kā arī demokrātisko vērtību ievērošana ES pilsoņu vidū.

Projekta galvenās aktivitātes, kas tiks veiktas visās 4 iesaistītajās valstīs: 1) holokaustā izdzīvojušo un citu Otrā pasaules kara liecinieku liecību dokumentēšana; 2) nacionālo dokumentālo filmu veidošana; 3) klātienē un tiešsaistes diskusiju organizēšana plašam sabiedrības lokam par mutvārdu vēsturi; 4) publiska dokumentālo filmu demonstrēšana, ko papildina diskusijas ar ekspertiem un citiem viesiem, tajā skaitā vidējā līmeņa izglītības iestādēs. Projektu īsteno pieci projekta partneri no četrām valstīm: Slovākija, Čehija, Horvātija un Vācija. Īstenotāji ir pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Vairāk informācijas – [Cinemastories WWII | Post Bellum SK Funding & tenders \(europa.eu\)](#)

NNEH: Neviens neignorēs Eiropas hartu

NICE: Nobody ignores the charter of Europe

Projekta mērķis ir parādīt cilvēktiesību nozīmi ikviena sabiedrības locekļa dzīvē. Mērķis ir diskusiju, interviju un citu pasākumu veidā pievērst uzmanību ES Pamattiesību hartai, kas tika pieņemta pirms divdesmit gadiem, un sabiedrības vērtībām, kas šajā dokumentā ir definētas. Projekta mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par viņu pamattiesībām un to nozīmi. Projekta īstenotāji vēlas, lai iedzīvotāji tiktu informēti par svarīgu vēsturisku notikumu – ES Pamattiesību hartas pieņemšanu. Ir ierasts uzskatīt mūsu tiesības par pašsaprotamām, un ikdienā maz runā par ES Pamattiesību hartu, lai gan tas ir ārkārtīgi svarīgs dokuments, kas nosaka, kādas vērtības mums sabiedrībā ir kopīgas.

Projektu veido trīs starptautiski pasākumi. Tā gaitā projekta dalīborganizācijas atsevišķi apspriedīs ES Hartu un tās vēsturiskās saknes un salīdzinās to ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību

aizsardzības konvenciju, projekta ietvaros notiks debates Romā, Konvencijas parakstīšanas 70. gadadienā. Starp sanāksmēm tiek veidotas intervijas un pētījums par iedzīvotājiem, analizējot viņu viedokli un attieksmi par tiesību jautājumu Eiropas Savienībā. Projekta rezultāti tiks prezentēti vienā no pasākumiem. Projektā paredzēta fotoizstāde, kuras galvenais mērķis ir mākslinieciskā un atraktīvā veidā iepazīstināt ar katru ES hartas nodaļu, lai tā būtu pievilcīga un labāk saprotama sabiedrībai. Projekta īstenotāji cer šādā veidā informēt un sasniegt pēc iespējas vairāk cilvēku. Projektā piedalās trīs valstis: Lietuva Latvija un Itālija. Vairāk uzzini – [Eiropas atceres projekts "NICE: neviens neignorē Eiropas hartu" - Ziņas - Eiropa pilsoņiem \(pilieciams.eu\) \(1\) Watch | Facebook](#)

Izmantotie avoti

1. ES oficiālais vēstnesis, *Lisabonas līgums, ar ko groza līgumu par ES un Eiropas kopienas dibināšanas līgumu*. Skatīts: 05.04.2023, Tiešsaiste <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2007:306:FULL>
2. ES oficiālais vēstnesis, *Eiropas savienības pamattiesību harta*. Skatīts: 09.04.2023, Tiešsaiste <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=S>
3. ES komisija. *ES stratēģija antisemītisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam*. Skatīts: 14.04.2023, Tiešsaiste <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0615&from=EN>
4. ES komisija. *Savienība, kurā valda līdztiesība: ES pretrasisma rīcības plāns 2020.–2025. gadam*. Skatīts: 08.04.2023. Tiešsaiste file:///C:/Users/rotap/Downloads/a_union_of_equality_eu_action_plan_against_racism_2020_-2025_lv.pdf
5. ES komisija. *Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars*. Skatīts: 19.04.2023 Tiešsaiste https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF
6. ES komisija. Pielikums dokumentam 1. *Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars*. Skatīts: 19.04.2023, Tiešsaiste https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_2&format=PDF
7. ES komisija. Pielikums dokumentam 2. *Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars*. Skatīts: 19.04.2023, Tiešsaiste https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9a007e7e-08ad-11eb-a511-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_3&format=PDF
8. Asana. *What is project design? 7 steps with expert tips*. Skatīts 05.04.2023, Tiešsaiste <https://asana.com/resources/project-design>

9. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas "Labā pārvaldība" *Pieci principi ilgtspējīgai organizācijai* Skatīts 11.04.23, Tiešsaiste https://nvo.lv/uploads/pieci_labas_parvaldibas_principi.pdf